

Prágai Tamás: Egy régi műhely

Turcsány Péter Fadrusz utcai lakása, a Polisz régi szerkesztősége két sarokra esett Villányi úti otthonunktól. (Gyerekkoromtól a négyes számú házban laktam, a harmadik emeleten, tehát valamivel az Egri borozó fölött). Afféle „szentimrevárosi” gyerek lettem volna, ha akkoriban használjuk ezt a kifejezést. Nem tettük. A Bartók Béla, Villányi és Karinthy Frigyes út környékét mégis meghatározta valami patinás és avitt, ódon illat. (Régi ruhásszekrényekben van ilyen.) Telt levegőjű, tágas világ volt, szerettem. A kifejezés alapiskolája. Mit mondhatunk egyenesen, mit zárójelben; mit otthon, mit az iskolában, mit a gangon. (Mit, hogyan és éppen kinek – az „úttörőcsapattanácstitkárpajtás” funkciót kényszerből vállaló magyartanárunknak vagy az évváró értekezleten „suksükölő” igazgatónőnek.)

A Fadrusz utcai lakásba éppen Székely Ádám, általános iskolai magyartanárom vitt el, tizenhat éves gimnazista koromban.

Nem: csak beajánlott Péterhez. „Ügyesen focizik, és versekről is tud veled beszélni” – nagyjából így mutatta be nekem, és egy vasárnap délelőtti meccs után felhívott, hogy: várnak. (Úgy tudom, a József Attila Gimnázium ilyenkor szabad pályáján játszottak, amelyet én tornaórákon koptattam.)

Tanárom elismerését néhány zsenyével váltottam ki. „Kék, lenge lányok, / hajnali virágok, / esték, hajnali vigasztalások. / És sápadt, és remeg” – hangzott például egyik négysorosom, és más ehhez hasonló.

Hogy „vártak”, az azért túlzás. Attól fogva hosszasan üldöztem telefonon Turcsány Pétert.

Általában fáradt női hang jelentkezett a vonal végén, és közölte, Péter éppen melyik vendéglőben található, vagy a „barátaival van”. Tizenhat éves voltam, családi helyzetem enyhén szólva kusza. Efféle nyomozásban kevés tapasztalatom volt. Nem sikerült megtalálnom a keresett, számomra még ismeretlen személyt.

Először a Fadrusz utcai lakásban találkoztunk. Mándy tudott így helyzeteket megjeleníteni. Egy házibuli közepébe csöppentem zsenyéimmel (már rossz írógépen pötyögtetett kéziratokkal!), és hasztalan próbáltam válaszolni arra a kérdésre, miért vagyok ott. Egy konyhaasztal sarkán tea fölél könyököltem, több egymásra hajoló férfi és nő között. (Azóta másként olvasom Mándytól a Fabulya feleségeit.) Meglepő, hogy egymásba karol a költő és a bohém?

R rossz írógépen? Igen. Gimnáziumi osztályfőnököm, Vasbányai Ferenc jóvoltából bérgepelést vállaltam és kaptam, hogy felszínen tartsam magam anyagilag. És már komoly irodalmi és szerkesztői karrier állt mögöttem: a fénymásolatban terjedő osztályújság szerkesztőjeként tündököltem Kamarás Bálint barátommal. Az újság neve szerényen: Lét.

Aztán többször találkoztam Péterrel, aki verseimre nézve meglepő és számomra hatalmas távlatokat nyitó megjegyzéseket tett, elsősorban ritmikai szempontból. Rá kellett jönnöm, verstani kérdésekben bárdolatlan vagyok. (Ő kedvesen úgy fogalmazott: „ösztönös”. Ezt ma a pedagógiai érzék megnyilvánulásának tekintem.)

Következő emlékem: a főszerkesztő úr hatalmas kézirathegy közepéből sárga papírlapot húz elő, és hangosan felolvass egy verset. – Remekmű! – közli lelkesen. – De vajon ki írta? – Bizonytalan csend.

Itt álljunk meg egy pillanatra. Később a Polisz rendszeres szerzője, majd szerkesztője lettem. A folyóirat bibliográfiája számon tart egy adatot: „Prágai Tamás (?): A búcsúzás örökkévalósága. A szerzetes 12/34”.

E szerint a lap 12-ik számának 34-ik oldalán megjelent A szerzetes című versem. Mivel akkoriban gyakran megjelentem a folyóiratban, minden egyes számot érdeklődéssel vettem kézbe. Így találkoztam „versemmel” is, a folyóirat megadott számában. Pillanatnyi habozás után – zsenge értetlenség! – felismertem, hogy a vers nem az enyém, nevem bitorolja csupán. Besiettem a Fadrusz utca ötbé, közöltem felismerésem Péterrel.

– Nem a tiéd? Meg mertem volna esküdni, hogy a te versed! Teljesen olyan, mintha te írtad volna!

(Kötöttem az ebet a karóhoz.)

– De akkor kié? – vetette fel.

A következő számban megjelent a hibaigazító, ha jól emlékszem, nagyjából ezzel a szöveggel: „Elnézést kérünk Prágai Tamástól, hogy A szerzetes című verset neve alatt közöltük, egyben kérjük a költemény szerzőjét, jelentkezzen a szerkesztőségben.”

Egyéb alkotói benyomások is értek. Kezdett kitetszeni verseimből a líra, és ez Péter kreatív megjegyzéseinek is köszönhető. A Fadrusz utca ötben ittam először sós kávé (ugyanolyan üveg pohárban volt a cukor és a só), és később itt kezdem ellesni a szerkesztőségi munka alapjait is.

Akkoriban már pedagógiai fejlesztőmunkával foglalkoztam a Nyitott Világ Iskola nevű intézményben, a Lipótmezőn. Egyik szünetben csörgött a telefon. A vonal végén Turcsány Péter. „Elfogadtuk az ajánlatodat”, közölte. „Milyen ajánlatomat?” „Felveszünk szerkesztőnek a kritika-rovathoz.”

Nem emlékeztem ilyen ajánlatra. Természetesen nem lepődtem meg, habozás nélkül elvállaltam a munkát.

A szerző hosszú időn keresztül a lap versrovatának vezetője volt.

Imádkozni lehet együtt is, de üdvözülni egyedül kell.

Németh László

A világválság

Arról, hogy világválság van, ezerkilencszáznolcvanöt telén viszonylag kevésbé vettünk tudomást. Jelentősége annak nem volt, hogy akkoriban a Villányi út elején, az Egri gödör nevezetű közintézmény (public house) fölött, de már a nyugodt magasban, a harmadik emeleten laktam. (Ma azért már elfog valami árnyfinom nosztalgia a Móricz Zsigmond körtér vagy a Bartók Béla út környékén.) Az akkori József Attila Gimnáziumba jártam „telente melegedni”. (Kopogós telekre emlékszem, a hatalmas belmagasságú, régi polgári lakásban pedig cserépkályhába szerelt villanyfűtés: sehogy se tudta kifűteni a szobákat.) A világválság folyamán észrevétlen suhant volna el a fejem felett, ha a Magvető akkoriban népszerű füzet sorozatában, amely hangzatos Gondolkodó magyarok címet viselte, Hamvas Béla három esszéjét ki nem adják.

Ez volt az első legális Hamvas kiadás a mi időnkben. Nyolcvanháromban jelent meg, két évre rá nyolcvanötben a Karnevál, aztán sorra a Silentium a Vigiliánál, majd Az öt génusz és A bor filozófiája az Életünk kiadásában, aztán az Akadémiánál A láthatatlan történet. A Karnevált a Budai Művelődési Központ könyvtárából kölcsönöztem ki – ott árválkodott eleinte a polcin, titokban, észrevétlen jelent meg, senki sem kereste. Amikor aztán a Hamvas-kultusz beindult, gyorsan el is lopták. Csaknem a vesztemet okozta. Nem hagyott készülni az érettségire: nem tudtam letenni.

De vissza a világválsághoz. Nyolcvanötben kaptam egy példányt – én is, mint minden osztálytársam – osztályfőnökünkötől. Első lapján a következő bejegyzés: „(Andrea) – tette. (Zsuzsa) szeretettel: Z. 1985. karácsonyán.” A névsorban ugyanis (Pleszkán) Andrea és (Réfi Oszkó) Zsuzsa közt álltam, s az osztályra bízott idézet a névsor szerint olvasódik, mindenkire jut egy-egy szó. Vasbányai Ferenc tanár úr szerette az ilyen gesztusokat. Hogy honnan tudott Hamvas könyvéről akkor harminckilenc példányt szerezni? Egyike titkainak.

Vasbányai Ferenc pedagógus volt. Azóta sem találkoztam hozzá mérhetővel. Most, hogy hurcolkodás közben kezembe akad a könyv, tudakolom a titkát. Talán több titka is van. Érdekes és emlékezetes embereket mutatott be nekünk, Jelenits Istvánt, Baránszky Jób Lászlót, másokat. Vele voltam először Esztergomban a Babits-házban és Galgamácsán. Elvitt Erdélybe, a legcudarabb Ceausescu-időkben. Teljes önmagát nekünk szentelte, nem érzékeltem repedést személyisége és hivatása közt.

De a legnagyobb titka: tudott kérdezni. Most, hogy Hamvas esszéit forgatom, érzékelek valami leheletfinom hasonlóságot. Hamvas is: mennyi kérdés! Bedobja a mondatokat. „A modern krízis vallásos krízis.” De hol a válasz? Minden mondat kérdéseket vet fel! Végre ráébredek, hogy a kérdezés a pedagógia alapja. Szókratész tudott kérdezni, Platón már nem. Szókratész filozófus volt, Platón nevelő. „Minden embernek új meg új viszonyt kell teremtenie, a kérdést más és más úton kell a maga számára megalkotnia. Mert a modern ember drámai szituációja éppen az, hogy milyen egyensúlyt állít fel és tud felállítani a kultúrával való teljes elégedetlenség és a kultúra teljes helyeslése között.” Ez az, a titok itt van. Vasbányai tanár úr a kérdezést életelvvé tette, filozófus volt.

Prágai Tamás, 2006. dec. 30.

(Magyar Hírlap)

Elhunyt

Prágai Tamás

Élt

1968. július 2-tól 2015. augusztus 7-én 4 óra 43 percig.

Hirtelen kezdődő betegségben 3 hónap küzdelem után ment el.

„Világosítsa meg az Úr a házamat
Ragyogó fáklyákkal rakja udvaromat
Piros hajnal után hozza fel napomat
Hogy láthassam én is az én Krisztusomat”

(népi Mária üdvözet)

Tamás, találkozunk az örök fényben!

Temetése 2015. augusztus 28-án 14.00-kor Pázmándon.

Pázmándi szokás szerint Tamás búcsúztatása a falut bejáró menettel kezdődik.

Mivel Tamás életében a pázmándi szőlőhegy fontos volt, a menet az ő szőlőhegyi préházától indul, mely az 5-ös kilométer kőnél található, még a Pázmánd tábla előtt. Kérjük az autóval érkezőket, hogy a parkolóhelyeket 13.30 és 13.45 között foglalják el. Segítenek az eligazodásban a polgárőrök is. A Kápolnásnyék vasútállomásról érkező távolsági busznak van megállója a préháztól pár perc séta távolságra (szőlőhegyi megálló).

Aki a meneten nem kíván részt venni, a templomnál tud csatlakozni. A gyászmise 15.00 órakor kezdődik (Boldogságos Szűz Szeplőtelen Fogantatása templom, Fő u. 64.). Buszmegálló: Pázmánd posta. Autóval: a fő úton kell maradni, mely bevisz a központba, a templomhoz. Szükség esetén útba esik: Hegyalja vendéglő (félúton, Deák Ferenc u. 80.), Hét forrás Művelődési Ház (a templom mellett, Fő u. 66.) Tamás nyughelye az otthonában lesz, mely a templomtól 10 perc sétára található. Kérjük, hogy a virágokat ne a templomban, hanem a végső nyughelyén helyezték el.

A szeretetvendégségre várjuk a családtagokat, barátokat, és azokat a pázmándi családokat, akik közel álltak Tamáshoz, akik évek óta segítenek minket a gazdálkodásban és a mindennapokban, és betegsége alatt segítettek a szőlő művelésében.

Információ:

Élettársától Szilágyi-Nagy Ildikótól
(+36 20 545 79 95)

Táviratcím:

2476 Pázmánd, József Attila u. 14.

Tamást Pázmánd Község Önkormányzata saját halottjának tekinti.

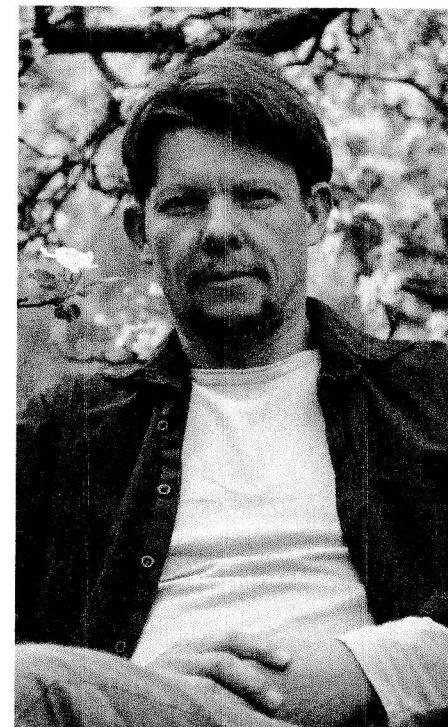
*Mikor Máriához az Isten anyala
Názáret városban az égből leszálla
Kit szent imádságban Gábrriel találta
Ékes köszöntéssel a Szűzhöz így szóla*

*Üdvözlégy, te kegyes, Isten szép leánya
Jessétől származott Ádám unokája
Az Éva asszonynak legtisztább rajzatja
Aron vesszejének megújult virága*

*Tégedet az Isten leginkább szeretett
Sok nemzetek közül magának eljegyzett
Kilenc angyali kar koronát készített
Hogy megkoronázza avval szent fejedet*

*Világosítsa meg az Őr a házamat
Ragyogó fáklyákkal rakja udvaromat
Piros hajnal után hozza fel napomat
Hogy láthassam én is az én Krisztusomat*

(népi Mária üdvözlét)

*„Sem a levegőben, sem a tenger közepén,
sem a sziklák hasadékaiban nem ismeretes
olyan hely a világon, ahová elrejtőzhetne
az ember, ahol ne győzne rajta a Halál”*

(Dhammapada 128–131.)